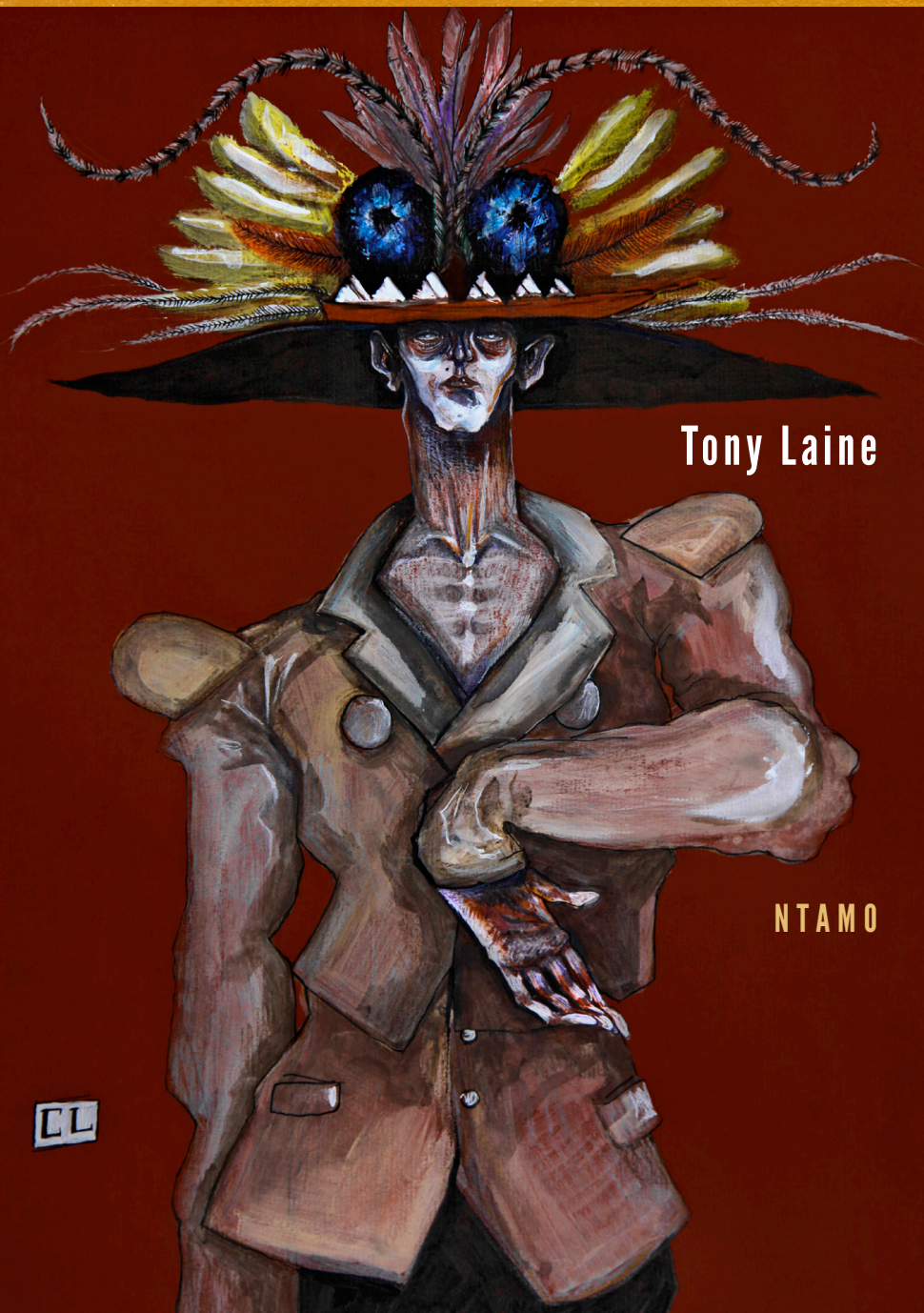

VAINOTTUJEN ARKI ON YHTÄ ANARKIAA

Tony Laine

NTAMO

LL

VAINOTTUJEN ARKI ON YHTÄ ANARKIAA

TONY LAINE

VAINOTTUJEN ARKI ON YHTÄ ANARKIAA

NTAMO

HELSINKI

2 0 2 1

APPRÉCIATION SPÉCIALE DE
L'AUTEUR & L'ÉDITEUR POUR
M. CLÉMENT LOUIS

TEKIÄ KIITTÄÄ
TAITEEN EDISTÄMISKESKUSTA
JA
SUOMEN KIRJAILIJALIITTOA
TUESTA.

© Tony Laine
ISBN 978-952-215-813-0

ULKOASU
Göran de Kopior & Tony Laine

KANNEN KUVA /
L'ŒUVRE D'ART POUR LA COUVERTURE
Clément Louis,
Walter Van Beirendonck (2020);
© Clément Louis
(pl. kulta / sauf l'or: Freepik.com)

TAITTO
Göran de Kopior

VALMISTAJA
BoD – Books on Demand,
Norderstedt, Saksa

NTAMO
Helsinki 2021
www.ntamo.net

SARDIININA SARDIINIPURKISSA

Pakollinen liikkumattomuus kävi koko ajan helpommaksi ja miellyttävämmäksi. Nyt viimein minulla oli lupa levätä. Minulla oli aikaa. Se tuntui luksuselämältä, kun ei tarvinnut enää suin päin rynnätä heiluttelemaan pyrstöä tomaattikastikkeessa tai mennä tuosta vain lätkäisemään vieruskaveria selkäevällä kylkeen tai ponnahtaa täysillä ilmaan ja sen jälkeen muka rennosti pyörähtää itseni ympäri 1–3 kertaa. Neljää kertaa perätysten en muuten koskaan päässyt ilmassa ympäri, siinä tuli aina jokin raja vastaan. Se tuntui olevan kerta kaikkiaan mahdotonta, tai ainakin minulle se oli ylivoimaisen vaikeaa. En päässyt neljästi ilmassa ympäri edes hurjimmissa unissani, mutta viis siitä. Tuntui joka tapauksessa mahtavalta, että nyt minun ei tarvinnut enää kuvitella itsestäni

liikoja ja ajatella olevani kuin väsymätön maapallo, tuo kaikkien taitoluistelijoiden äiti, joka aina jaksoi pyöriä akselinsa ympäri, säällä kuin säällä, vaikka mitä tuli, enkä välittänyt tuon taivaallista, vaikka avaruus kirkkaine tähtineen ei enää jakanut minulle suosionosoituksia, eikä liioin heitellyt kukkapuskia minun suuntaani. Olin omillani. Kaikenlainen turha esittäminen ja idioottimainen hosuminen oli minun kohdaltani nyt lopullisesti ohi. Nyt pystyin suunnittelemaan jokaisen pienenkin liikahdukseni erikseen, kaikessa rauhassa, ja vasta kun olin aivan valmis, toteutin siirtoni niin huolella ja hitaasti, että kenenkään oli mahdotonta nähdä minun edes liikkuvan.

Elämän pikku yllätykset ja jännitykset olivat täysin hallinnassani. Olotilaani oli hankala kuvailla. Se piti itse kokea, mutta tuntui kuin olisin ollut yhteen puristuneena kolarin sisällä, siis sellaisen kolarin, joka oli kontrollissa, paitsi ettei ollut mitään mahdollisuutta törmäyksiin. Se oli hieno tunne. Olin suojassa. Aika oli pysähtynyt ympärilleni. Selkärankani oli ilmeisesti

muutamasta kohtaa poikki, mutta se ei haitannut, sillä makasin täydellisessä asennossa, tyytyväisenä. Ilo oli kokonaan minun puolellani. Olin kuin turvatyynyjen välissä, siis jo lauenneiden muttei kuitenkaan tyhjiä. Kylmää, niskaan rapisevaa sadetta ei ollut luvassa enää ikinä. Ylipäänsä mitään ikävää ei muutenkaan voinut sattua, ellen välttämättä niin halunnut, ja miksi ihmeessä olisin?

Seurassakaan ei ollut valittamista, se oli mieluista. Yksin ei tarvinnut koskaan olla. Sardiinipurkissa riitti aina seuraa. Kaiken yllä leijui koko ajan sellainen tiheä, kihelmöivän odottava ilmapiiri, samanlainen kuin elokuvateatterissa, kun valot oli sammutettu. Ihan kohta varmaan lähtisivät pyörimään mainospätkät. Sitä sopi odottaa. Täällä jos missä osattiin kohottaa tunnelmaa ja pitää porukkaa jännityksessä. Olin jatkuvasti aivan täpinöissäni. Kuka ties ehkä jo tänään se tapahtuisi. Ehkä jo tänään maailmankaikkeuden kansi avattaisiin ja elämän tarkoitus paljastuisi, pala palalta.

Saatoin usein miettiä ja miettiä saamatta päähäni ainuttakaan ajatusta. Se tuntui mukavalta ja vapauttavalta. Olin niin vapaa, etten tiennyt mihin mennä. Vain mielikuvitus toimi rajana.

Ne vuodet sardiinina sardiinipurkissa tekivät minulle hyvää, niin hyvää, että jouduin usein hillitsemään itseni, kun onni kävi leikkisäksi ja yritti panna voimasanoja suuhuni.

VIKTORIN NENÄ JA KADONNEET

HIUSNEULAT

Viktor. Ystäväpiiriini ei kuulunut yhtäkään Viktoria, joten minulle kävi oikein hyvin, että nimi oli Viktor. Tämä Viktor oli tavattoman lahjakas alttoviulisti ja yksi erään kuuluisan sinfoniaorkesterin perustajajäsenistä. Hän ehti tehdä mittavan uran muusikkona ja nauttia arvostusta ympäri maailmaa, mutta nyt kaikki oli toisin, ja hän vaelsi tyhjä soitinkotelo kädessään pitkin katuja päämäärättömästi. Tästä eteenpäin hän pääsisi musisoimaan vain omaksi ilokseen, sillä häntä ei enää kelpuutettu mukaan konserttikiertueille. Soittotaidoista se ei jäänyt kiinni, ne Viktorilla olivat yhä huippuluokkaa, vaan syy oli hänen nenässään. Viktor ei hallinnut nenänsä oikkuja, ja se oli jo yleisesti tiedossa orkesteripiireissä.

Uutinen oli levinnyt kaikkialle kulovalkean tavoin. Matka etevästä alttoviulistista nyrjähtäneeseen mierolaiseen oli yllättävän lyhyt, ja siinä oikeastaan olikin Viktorin tarina pähkinänkuoressa. Voi silti olla parempi, että kerron koko jutun yksityiskohtineen kaikkineen.

Viktor yllättyi monesti itsekin, millaisiin nautinnollisiin juhliin ja estottomiin kesteihin nenä sai hänet johdateltua. Sekä ongelma että vahinko olivatkin siinä samassa, ettei Viktor ollut yleensä saanut virallista kutsukorttia näihin kalaaseihin, joihin hän vähän väliä ilmaantui, vaan asialla oli ollut nenä. Nenä oli toiminut omin päin, ja lähettänyt postia Viktorille. Tähän halpaan Viktor lankesi lähes poikkeuksetta, eikä ihme, sillä eihän hänellä ollut syytä epäillä mitään. Jos kutsuja olisi joskus saapunut kaksi, sekä aito että nenän tekaisema, hänellä olisi tietenkin alkanut hälytyskello soida heti pääkopassaan. Näin ei kuitenkaan koskaan käynyt, eikä kello helissyt. Nenäontelot pysyivät väräjämättä, samoin muikin kallo. Nenä vei ja Viktor vikisi. Se oli pelin henki. Tämän tästä

nenä vei Viktorin sopimattomiin paikkoihin, joihin hänellä ei muiden mielestä ollut mitään asiaa mennä.

Viktorin nenän tekemiä temppuja katsottiin pitkään läpi sormien. Asiaan yritettiin suhtautua niin ymmärtäväisesti kuin mahdollista. Viktorilla tiedettiin myös olevan varsin erikoinen huumorintaju, joten osa nenän kolttosista painettiin tämän takia villaisella. Samaan tapaan kuin pojat olivat poikia, alttoviulistit olivat alttoviulisteja, heh. Liika oli kuitenkin liikaa. Joskus yksi hiusneulakin saattoi kaataa kupin. Tässä tapauksessa lukuisat kadonneet hiusneulat olivat kaikille liikaa.

Orkesterin naisjäseniltä katosi kaiken aikaa hiusneuloja. Juttu tuntui aluksi varsin vähäpätöiseltä, ei edes mainitsemisen arvoiselta, kunnes eräs viulisti tuli ohimennen sanoneeksi, ettei voi ymmärtää, miten hänen hiuksensa aina aukeavat soittoharjoitusten aikana, vaikka hän laittaa ne etukäteen usealla pidikkeellä kiinni ja tiukalle nutturalle.

– Sama täällä! kuului silloin kuin yhdestä suusta, tosin useasta eri suunnasta.

Naiset laskivat, että soittoharjoitusten aikana kadonneiden hiusneulojen lukumäärän täytyi olla satoja, ehkä jopa tuhansia. Yksi heistä kertoi kerran ottaneensa pidikkeet itse suosiolla jo soittoharjoitusten alussa pois ja laskeneensa ne suoraan omien valvovien silmiensä eteen, nuottitelineelle. Ei auttanut sekään. Ne hävisivät mystisesti teille tietämättömille sieltäkin.

Kadonneiden hiusneulojen kohtalo uhkasi jo jäädä ikuiseksi mysteeriksi. Tapahtumien takkuinen vyyhti alkoi oikeastaan selvitä vasta, kun hävinneitä esineitä alettiin etsiä ihan Viktorin nenän alta, siis kirjaimellisesti. Etsinnöistä huolimatta Viktorin nenä heilui kuin se ei olisi lainkaan rekisteröinyt, mitä ympärillä tapahtui. Itse asiassa se liikkui kuin olisi kaiken aikaa snortannut jotain ilmasta, kaakosta luoteeseen ja lounaasta koilliseen. Vasta kun viimeisetkin hiusneulat oli saatu ravisteltua pois Viktorin alttoviulun kaikukopasta, nenä pysähtyi. Pysähtyminen toi ulokkeesta esiin jotain uutta, ennennäkemätöntä. Nenä näytti murtuneelta ja vääntyneeltä. Itse asiassa se oli niin häijysti vinossa,

että siitä teki mieli heti mitä pikimmiten kääntää katse muualle.

Ehkä kaikkein kummallisinta koko episodissa oli kuitenkin se, että Viktorin alttoviulu soi kauneimmin ja puhtaimmin juuri silloin hänen uransa loppuaikoina, kun instrumentti oli miltei täynnä hiusneuloja. Erityisesti alan asiantuntijoita asia hämmensi suuresti, sillä nämä olivat jo vuosikausia väittäneet tiukasti, että alttoviulun kaikukoppa oli kielten pituuteen ja paksuuteen suhteutettuna aivan liian pieni, siis tyhjänäkin. Ääni, joka Viktorin soittimesta silloin lähti, oli jotakin aivan uskomatonta. Sitä muisteltiin yhä kaihomielin kahviloiden pöytäseurueissa. Sitä ääntä, joka soi kuin kaikukoppa olisi tungettu täyteen tavattoman lahjakkaita ja paritteluvalmiita heinäsirkoja. Ääntä, jossa oli mukana tuoksu, ja millainen! Kun Viktorin alttoviulu soi, ilmassa leijui sellainen miellyttävän houkutteleva tuoksu kuin jossain lähellä olisi leipomo, jonka ovi olisi tieten tahtoen jätetty selälleen. Se oli tuoksu jostain kaukaa tulevaisuudesta. Se oli uunituoreen sirkkaleivän tuoksu.

Kun Viktor sai kenkää omasta orkesteristaan, hän putosi korkealta. Työt klassisen musiikin parissa olivat auttamattomasti ohi. Viktor oli niin vapaa, ettei vaivautunut lukemaan kylttejä. Hän vaelsi tyhjä alttoviulukotelo kädessään pitkin katuja päämäärättömästi, kun nenä lähetti uuden kutsun. Kutsussa tuoksui kloori. Viktor yritti inttää vastaan, että ehei, älä nenä yritä, mahdoton ajatus, eihän minulla ole edes uimahousuja ja pyyhettä matkassa mukana! Nenä viittasi kuitenkin kintaalla tuollaisille pikkuseikoille.

Seuraavassa hetkessä Viktor asettuikin jo nelinkontin viemäriaukon eteen, irrotti ritilän ja nosti viemäristä paljain käsin tukon naisten hiuksia. Hiuksista valui jotain harmaata smegmaa. Hysterisiä alastomia kirkuvia naisia rynni sinne sun tänne. Koko uimahalli tuntui olevan täydellisesti sekasorron vallassa. Kaikki se kaaos, johon kuului ees taas ryntäilyä ja sinne tänne hytkyviä paljaita rintoja, tuntui kuitenkin tapahtuvan jossain kokonaan toisessa todellisuudessa kuin siinä, jossa Viktor parhaillaan oli. Hän hymyili, ja se oli niin

vapautunutta hymyä kuin voi ikinä olla. Jollain tasolla Viktor kyllä tiedosti, että kutsu näihin juhliin oli tullut vain hänen nenältään, mutta hän ei antanut sen häiritä. Viktor oli onnellinen ja kiitollinen, että oli noudattanut kutsua.

Viktor ymmärsi hyvin, että tottumattomalle nenälle jo pelkkä ajatuskin viemäristä nostettujen hiusten haistelusta ei tuntunut ollenkaan houkuttavalta. Hänelle se kuitenkin oli sitä, hänestä se oli suorastaan vastustamaton ajatus, ja siksi noiden eltaantuneiden vivahteiden nuuhkiminen soikin hänelle mitä ihaninta nautintoa! Karaistuneena haistelijana Viktor tiesi, että odööri-ilot eivät olleet mitenkään sen ehdottomampia kuin muutkaan aistiriemut, ja siksi olikin vain viisasta kasvaa ulos sovinnaisista hajuarvostelmista. Viktor tunsi, että hänen matkansa haistelijana oli vasta alussa. Lukuisat kokemisen väärтит aromit odottivat ennakkoluulotonta nenää. Maailma oli rohkealle avoin, ja sitähän Viktor ennen kaikkea oli. Rohkea, ennen muuta rohkea. Tosin monien mielestä hän oli liiankin uskalias. Koneen

säätiökään ei tainnut ihan tarkkaan tietää, mitä teki, kun se 5-vuotisapurahaa myöntäessään pyysi Viktorilta rohkeaa avautusta. Se kuitenkin sai, mitä tilasi, joten Viktor sai pitää koko apurahansa, vaikka soittohommat nyt olivatkin historiaa.

Viktorin taiteellista riskinottoa ja urheutta ei voi kyseenalaistaa. Hän syntyi rohkeana. Häpeällisen matalamielistä olisikin nimitellä vaikkapa pervertikoksi jotakuta Viktorin kaltaista pelotonta viisauden etsijää! Kukapa meistä olisi normaali? Kukapa meistä olisi normaali muiden katseilta suojassa ollessaan? Älä nyt väitää, että sinä et ole joskus kaivellut napaasi tai varpaanvälejäsi mitä antaumuksellisimmin! Äläkä myöskään väittää, ettet ole koskaan löytänyt varpaankynsiesi alta jotain epämääräisyydessään mielenkiintoista töhnää! Ja etkö muka ole sen jälkeen vienyt sormiasi nenän alle ja nuuhkinut niitä oikein toden teolla ja salattua iloa tuntien? Hei ollaanpa ihan rehellisiä nyt, kukapa meistä ei olisi joskus tehnyt niin!

Pikkupoikana Giovanni haaveili sotilasurasta. Se tuotti iloa hänen vanhemmissaan, sillä toive oli yhteneväinen heidän toiveidensa kanssa. Nämä haaveet jäivät kuitenkin erään puoskarin leikkauspöydälle.

N T A M O 2 0 2 1

9 789522 158130

ISBN 978-952-215-813-0

VAINOTTUJEN ARKI ON YHTÄ ANARKIAA
on Tony Laineen viides kirja.
Ennen tätä novellikokoelmaa häneltä
on julkaistu kolme runoteosta
ja yksi nimeke lyhytproosaa.